

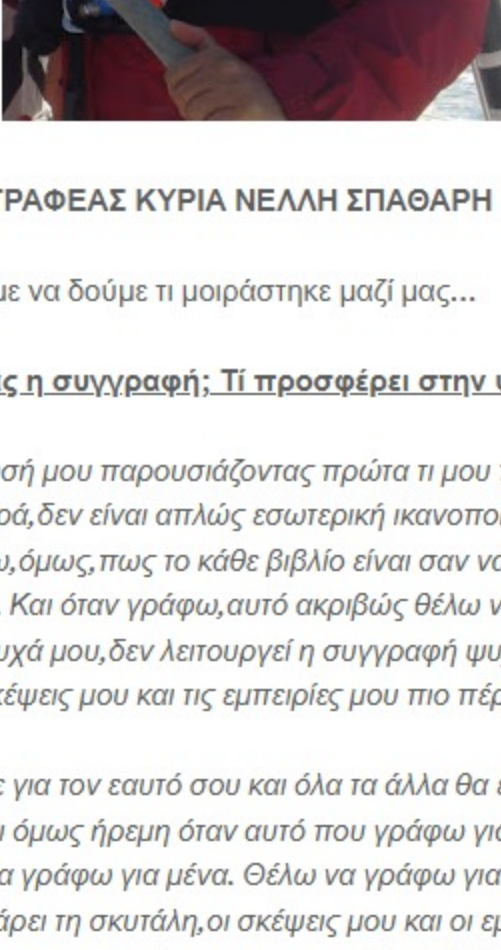
Συνεντεύξη με την συγγραφέα κυρία Νέλλη Σπαθάρη

🇩🇲 Dominica 📅 5 years ago 📖 Συνεντεύξεις

Γράφει η Κυριακή Γανίτη (Dominica Amat)

Σημερινή μου καλεσμένη στην στήλη των συνεντεύξεων η συγγραφέας κυρία Νέλλη Σπαθάρη. Την ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο και τις απαντήσεις της. Κυκλοφορεί σε δεύτερη έκδοση το πρώτο της βιβλίο με τίτλο "Στάκα καρδιά μου-Το τότε μέσα στο τώρα". Της εύχομαι να είναι καλοτάξιδο. Διαβάστε την κριτική μου γι' αυτό στην στήλη "Βιβλιοπρωτόσεις"/"Νουβέλα". Για όσους/ες επιθυμούν να το διαβάσουν,μπορούν να το προμηθευτούν από κάποιο βιβλιοπωλείο.

Η ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΚΥΡΙΑ ΝΕΛΛΗ ΣΠΑΘΑΡΗ

Πάμε να δούμε τι μοιράστηκε μαζί μας...

ΕΡΩΤΗΣΗ 1: Τι είναι για εσάς η συγγραφή; Τι προσφέρει στην ψυχή σας;

Ν.Σ. Θα ξεκινούσα την απάντησή μου παρουσιάζοντας πρώτα τι μου προσφέρει η ανάγνωση. Η ανάγνωση,λοιπόν,όσο με αφορά,δεν είναι απλώς εσωτερική ικανοποίηση και εμπειρίες. Σαφώς μου πολλαπλασιάζει τη ζωή. Νιώθω,όμως,πως το κάθε βιβλίο είναι σαν να μου δίνει μια σκυτάλη που πρέπει να την πάω παραπέρα. Και όταν γράφω,αυτό ακριβώς θέλω να πετύχω. Γράφω με την ψυχή μου,αλλά δεν γράφω τα εσωψυχικά μου,δεν λειτουργεί η συγγραφή ψυχαναλυτικά. Θέλω να δώσω μια σκυτάλη που θα πάει τις σκέψεις μου και τις εμπειρίες μου πιο πέρα.

Γι'αυτό,συχνά μου λένε 'γράψε για τον εαυτό σου και όλα τα άλλα θα έρθουν με τον χρόνο'. Αυτό είναι το πρώτο στάδιο. Θα είμαι όμως ήρεμη όταν αυτό που γράφω για μένα μεταλαμπαδεύεται σε κάποιον άλλο. Δεν μου αρκεί να γράφω για μένα. Θέλω να γράφω για να διαβαστεί. Για να μεταδώσω. Κι αυτός που θα πάρει τη σκυτάλη,οι σκέψεις μου και οι εμπειρίες μου να του πυροδοτήσουν δικές του σκέψεις,να του φέρουν στην επιφάνεια δικές του ξεχασμένες εμπειρίες.

Το βιβλίο μου 'Στάκα καρδιά μου' το διάβασε μια φοιτήτριά μου του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ). Ο τόπος καταγωγής της και κατοικίας της είναι η Σαντορίνη. Μου έγραψε ένα email στο οποίο μου έλεγε ότι μετά την ανάγνωση του βιβλίου άρχισε να βλέπει τη Σαντορίνη και τους ανθρώπους της διαφορετικά. Μαντεύετε λοιπόν. Ένωσα ότι έδωσα τη σκυτάλη και αυτή η σκυτάλη θα πάει ακόμα πιο πέρα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2: Κυκλοφορεί σε 2η έκδοση το βιβλίο σας "ΣΤΑΚΑ ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ-ΤΟ ΤΟΤΕ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΤΩΡΑ". Να είναι καλοτάξιδο. Πώς αισθάνεστε που αγαπήθηκε από το αναγνωστικό κοινό και έχει φτάσει στην 2η έκδοση;

Ν.Σ. Πρέπει να ομολογήσω ότι ήταν αναπάντεχο. Η πρώτη έκδοση βγήκε στην αρχή του χρόνου. Εξαντλήθηκαν τα αντίτυπα καταμεσής του Αυγούστου και εκ των πραγμάτων δεν υπήρχε δυνατότητα να καλυφτεί το κενό σε μια περίοδο όπου το συγκεκριμένο βιβλίο,λόγω του θέματός του,είχε αυξημένη κυκλοφορία. Σας ευχαριστώ για την ευχή σας. Ένα βιβλίο «ταξιδεύει»,πηγαίνει από αναγνώστη σε αναγνώστη,αλλά και ένα βιβλίο «σε ταξιδεύει». Εύχομαι και ελπίζω αυτό το διπλό ταξίδι να είναι αέναο....

ΕΡΩΤΗΣΗ 3: Ποιά η πηγή έμπνευσης της ιστορίας του βιβλίου σας; Πόσος χρόνος χρειάστηκε για να ολοκληρώσετε την συγγραφή του;

Ν.Σ. Όταν γράφω,δεν γράφω ποτέ με σχέδιο. Γνωρίζω ότι σε πολλά μαθήματα δημιουργικής γραφής που γίνονται,οι συγγραφείς που διδάσκουν,μιλούν στους επίδοξους συγγραφείς για σχεδιαγράμματα,για περιγραφή των χαρακτήρων,για αναλυτική περιγραφή του πλαισίου προτού ξεκινήσουν την αφήγηση κ.ο.κ. Να γράφουν πάντα την ίδια ώρα,οργανωμένα. Να μην κάνουν «κοιλιά» και τους φύγει η έμπνευση. Αναφέρονται και σε συγκεκριμένους συγγραφείς που ξυπνούν κάθε μέρα στις 6.00 πμ για να γράψουν οπωσδήποτε τέσσερις ώρες ή αυτούς που πάντα αρχίζουν το γράψιμο στις 11.00 μμ. Ή ότι σαν άσκηση πρέπει να πάντα να γράφεις μια ώρα την ημέρα. Προσωπικά,όχι ότι δεν μπορώ,αλλά δεν θέλω να γράψω με αυτό τον τρόπο. Μία ιδέα μπορεί να κλυθογουρίζει για πολύ καιρό στο μυαλό μου,αλλά να έχω μια εσωτερική άρνηση να γράψω την πρώτη λέξη. Σαν να μην είμαι έτοιμη. Και ξαφνικά,μια μέρα να σηκωθώ και τα δάχτυλά μου να πάρουν φωτιά. Να μην μπορώ να σταματήσω. Και θα σας εξομολογηθώ κάτι που θα σας φανεί παράξενο. Το μυαλό μου επεξεργάζεται αυτά που θέλω να πει η ψυχή μου όταν είμαι ξεπληρωμένη. Κουλουριάζομαι,σαν σε εμβρική στάση,και χίλια πράγματα που στην παιδείουσα την ψυχή γυρίζουν και ξαναγυρίζουν μέσα μου,καμιά φορά και με δάκρυα να κυλούν στα μάτια μου. Κι εκεί που με βασανίζουν τα βιώματα και οι εμπειρίες της ζωής,ξαφνικά σηκώνομαι και λέω 'αυτό είναι'!

Να σας πω ένα παράδειγμα. Όταν «έφυγε» από τη ζωή ο πατέρας μου,γονάπισα. Για μήνες έπεφτα στο κρεβάτι και δυσκολευόμουν να ξανασηκωθώ. Και ξαφνικά,μια μέρα σηκώθηκα με την ιδέα να κάνω στη φιλοσοφική. Επρόκειτο για μια επιστημονική έρευνα για την Ανατολική Θράκη,γιατί η οικογένειά του είχε φυγαδευτεί από την Φιλιππούπολη όταν τον παππού μου τον κρέμασαν οι Βούλγαροι έξω από το ελληνικό τυπογραφείο που διατηρούσε. Μέσα σε έξι μήνες ολοκλήρωσα μια έρευνα πάνω στα αρχεία των προσφύγων από την ανατολική Θράκη με τέτοια ζέση που πήρε βραβείο από την Ακαδημία Αθηνών το 1994.

Αλλά και στο επίπεδο της λογοτεχνίας που θέλει έμπνευση,θα σας αναφέρω άλλο ένα παράδειγμα με τον πατέρα μου. Είμαστε οικογένεια με βαθιά παιδεία στην κλασική μουσική. Η γιαγιά μου ήταν σοπράνο και όλο το γυναικείο φύλο περάσαμε από το φερμένο από το Βερολίνο του Μεσοπολέμου,όπου είχε σπουδάσει,Steitway & son πάνω μας. Και ξαφνικά,τριάντα χρόνια μετά τον θάνατο του πατέρα μου μαθαίνω από τη μητέρα μου ότι ο πατέρας μου είχε σπουδάσει στο Ωδείο κλασικό βιολί. Ούρλιαξα! Γιατί δεν μου το είχαν πει νωρίτερα; Γιατί δεν μου το είχε πει ο ίδιος; Γιατί είδα στο πρόσωπό του έναν άλλο πατέρα. Έφερνα και ξαναέφερνα την εικόνα του ξεπληρωμένη και χίλες σκέψεις και μνήμες μου ξανάρχονταν στο μυαλό. Και μια νύχτα,ξαφνικά,σηκώθηκα και μέσα σε τρεις ώρες έγραψα ένα διήγημα με τον πατέρα μου να αποκόβεται από το βιολί του με την επιστράτευση του '40 και στην επιστροφή από τον πόλεμο να το αναζητάει.....

Όσο για το βιβλίο μου,το «Στάκα καρδιά μου» λειούργησα με τον αντίστοιχο τρόπο. Το υλικό το είχα από μια ερευνητική εργασία που είχα εκπονήσει στο μάθημα της Λαογραφίας,όταν ήμουν φοιτήτρια στη Φιλοσοφική. Επρόκειτο για μια καταγραφή αφηγήσεων από τη ζωή στην Ύδρα που είχε γίνει τη δεκαετία του '70. Το υλικό αυτό υπάρχει κατατεθειμένο στο Σπουδαστήριο Λαογραφίας της Σχολής,άρα δεν είχα κάποιο λόγο να ασχοληθώ με αυτό. Όμως,το υλικό αυτό μου είχε ξυπνήσει κάποιες μνήμες από την παιδική μου,όταν η Ύδρα ήταν φτωχική,σε μια περίοδο που είχαν κλείσει οι δρόμοι των σφουγγαράδων προς την Αίγυπτο και ο τουρισμός δεν είχε ακόμα κάνει την εμφάνισή του. Μερικές από αυτές τις μνήμες ήταν πολύ σκληρές. Για μεγάλο χρονικό διάστημα μου ερχόταν κατά νου κάτι να κάνω με αυτές τις μνήμες για να καταλαγιάσει το μέσα μου. Κι ένα βράδυ,ξεπληρωμένη,έγινε το κλικ. Σηκώθηκα και μέσα σε μια εβδομάδα είχα γράψει αυτή τη νουβέλα των εκατό σελίδων....

Νομίζετε,ωστόσο ότι το βιβλίο γράφτηκε σε μια εβδομάδα; Λάθος. Το βιβλίο έκανε σαράντα χρόνια να γραφεί. Γιατί δεν μετράει πόσο χρόνο χρειάστηκαν τα δάχτυλά μου να πληκτρολογήσουν όσα τους υπαγόρευε ο νους. Το βιβλίο χρειάστηκε σαράντα χρόνια η καρδιά να ψελλίζει στο νου και ο νους στην καρδιά,μέχρι αυτά τα δύο βρουν ένα σημείο εφήμερου συμβιβασμού στο τι θα πληκτρολογήσουν τα δάχτυλα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4: Υπάρχουν αυτοβιογραφικά στοιχεία μέσα στην ιστορία του βιβλίου σας;

Ν.Σ. Ναι,σαφώς. Εγώ είμαι εκείνο το κορίτσι με τη φωτογραφική μηχανή και το κασετοφώνάκι. Το σπίτι του παππού μου περιγράφω. Οντως,η Ναυσικά ήταν η οικονόμος μας. Και,ναι,ο θείος μου ήταν αυτός που με τράβηξε φωνάζοντάς μου «Στάκα καρδιά μου» για να μην πέσω πάνω στον κλέφτη της φραντζόλας που πεταμένη στο καλντερίμι μαρτυρούσε μια ασίγηστη πείνα.

Δεν γράφουμε εν κενώ. Όμως,δεν έγραψα για να αυτοβιογραφηθώ. Αξιοποίησα τα βιώματά μου για να πάω παραπέρα.Η νουβέλα μου δεν ενέχει μυθοπλασία. Η αφήγηση μιλάει στον εαυτό της καθιστά καθατή και αυτοβιογραφική. Μόνο που όλα αφηγείται δεν έγιναν ακριβώς έτσι. Η καταγραφή δεν κράτησε ένα απόγευμα. Δεν ήταν μόνο μία η γυναίκα,η κυρά Νέζω,που αφηγήθηκε. Απόκριες μάλλον θα είχα παραδώσει την εργασία και δεν πήγα μόνο μια φορά στην Ύδρα. Και το κυριότερο,όλες εκείνες οι σκέψεις που καταγράφονται το βράδυ μετά την αφήγηση,είναι σκέψεις τριών και πλέον δεκαετιών. Και όπως καταλήγω στο επίμετρο,τίποτα δεν είναι όπως φαίνεται.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5: Θεωρείτε πως η αγάπη που τρέφουμε για έναν τόπο,ίσως να μας "τυφλώνει" και να μην μας επιτρέπει να δούμε πιο βαθιά μέσα του;

Ν.Σ. Πιστεύω πως στα πάντα υπάρχει η υποκειμενικότητα. Βλέπουμε τον τόπο,τους ανθρώπους,αυτά που αγαπάμε και αυτά που μισούμε,διαθλασμένα από τα βιώματά μας και τη συναισθηματική μας φόρτιση. Είκοσι ανθρώπους που αγαπάμε τον ίδιο τόπο να φέρνουμε διαφορετικούς,ο καθένας θα αγαπούσε τον τόπο αυτό για διαφορετικούς λόγους. Κόνατε περισσότερο,προσλαμβάνει τον τόπο διαφορετικά από τους άλλους.

Και όσο πιο πολύ αγαπάμε,τόσο πιο πολύ περνάει αυτός ο τόπος διαθλασμένος από τα μάτια της ψυχής μας. Κι αυτή η υποκειμενικότητα είναι η δική μας πραγματικότητα. Ποια πραγματικότητα; Η πραγματική; Ή τυφλή; Τι σημασία έχει.... Είναι η αγαπημένη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6: Το βιβλίο περιέχει πολλά λαογραφικά στοιχεία του νησιού της Ύδρας. Ήταν κάτι που επιθυμούσατε να κοινωνήσετε στο αναγνωστικό κοινό;

Ν.Σ. Το βιβλίο μου,όπως διευκρινίζω στην εισαγωγή του,βασίζεται σε μια λαογραφική καταγραφή που είχα εκπονήσει στην Ύδρα όταν ήμουν φοιτήτρια της Φιλοσοφικής στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών τη δεκαετία του '70.Η λαογραφική αυτή καταγραφή,720 χειρόγραφων σελίδων,βρίσκει κατατεθειμένο στο Σπουδαστήριο Λαογραφίας της Σχολής και αποτελεί τεκμήριο για τους ερευνητές.

Η πρώτη μου σκέψη πράγματι στρεφόταν στο πώς θα μπορούσα να κοινωνήσω το υλικό αυτό στο κοινό. Αλλά το ερώτημα ήταν σε ποιο κοινό; Στους λαογράφους,σε τους ερευνητές; Όχι,δεν ήθελα αυτό. Όποιος ερευνητής θέλει,έχει πρόσβαση στο υλικό της ερευνητικής του εργασίας. Ένα δεύτερο ερώτημα γεννήθηκε: ο καθένας θα αγαπούσε τον τόπο αυτό για διαφορετικούς λόγους. Κόνατε περισσότερο,προσλαμβάνει τον τόπο διαφορετικά από τους άλλους.

Και πάλι,δεν ήταν καθαυτό η θέση της γυναίκας που ήθελα να αξιοποιήσω. Ήθελα να είναι η πέτρα πάνω στην οποία θα πατούσα για να μιλήσω για τον χρόνο και τη μνήμη. Γιατί αυτές οι δύο συντεταγμένες,ο χρόνος και η μνήμη, είναι αυτές που με κατατράχουν σε όλη μου τη συγγραφική πορεία.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7: Πόσο σας βοήθησαν οι σπουδές σας στην συγγραφή αυτού του βιβλίου;

Ν.Σ. Οι σπουδές μου με βοήθησαν ιδιαίτερα. Αφενός έχω σπουδάσει και Ελληνική Φιλολογία (μέσα σε αυτό το πλαίσιο είχε γίνει η λαογραφική καταγραφή στην Ύδρα) και Γαλλική φιλολογία (έχω αναφορές στον Μαρσέλ Προυστ,τον συγγραφέα του εμβληματικού «Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο» που κι αυτός αναζητούσε τα δικά του βιώματα. Έχω ένα διδακτορικό στη Λαογραφία. Και κυρίως έχω μεταδιδακτορικές σπουδές στην Γαλλία στην Κοινωνική Ανθρωπολογία και σε αυτό το τελευταίο θέλω να σταθώ. Η Κοινωνική Ανθρωπολογία με έμαθε να μην προσεγγίζω το παρελθόν ωραιοποιημένο,κάτι που δεν προσέλαβα από τις σπουδές μου στη Λαογραφία τη δεκαετία του '70. Με μια έντονη επίδραση του ρομαντισμού και του φολκlorισμού,έχουμε συνηθίσει να βλέπουμε το παρελθόν ωραιοποιημένο. Θαυμάζουμε παλιές φωτογραφίες επειδή είναι παλιές,όχι γι' αυτό που απεικονίζουν: τα παιδιά ξυπόλητα στο σχολείο,ο λουστράκος,ο κανατάς που κουβαλάει τον βάρος της στάμνας,η γυναίκα που δεν είχε άλλοσ οριζόντιο από τον αργαλειό της....Ομορφες φωτογραφίες. Αλλά καν'τε ένα βήμα πίσω και βλέπουμε την πραγματικότητα. Τα πράγματα είναι πάντα πολύπλοκα,καμιά φορά και αντιφατικά. Κι αυτή την πολυπλοκότητα ήθελα να διερευνήσω.

ΕΡΩΤΗΣΗ 8: Το βιβλίο σας "ΣΤΑΚΑ ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ-ΤΟ ΤΟΤΕ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΤΩΡΑ" έχει λάβει έπαινο του Ομίλου Unesco Τεχνών,Λόγου κι Επιστημών το 2018. Πώς αισθανθήκατε με αυτήν τη διάκριση;

Ν.Σ. Ευχαριστώ τον Όμιλο UNESCO που με τίμησε με αυτή τη διάκριση. Όμως,δεν ήταν η πρώτη φορά. Το «Μια καλοκαιρινή περιδιάσκακι και άλλη μια». Πρόκειται για μια υπέροχη σε ένα διάστημα σε δύο νεαρούς φίλους του καλοκαιριού (στην Ύδρα, που αλλού); με μεγάλα πόνια φιαγμένα από ξύλα από τον ναυτικό παππού του ενός στα μαυροάσπρα πλακάκια,ο οποίος και τους έχει μιήσει στα μυστικά του σκακιού. Η παρτίδα θα εξελιχθεί σε ένα παιχνίδι αυτογνωσίας και μύησης στα μυστικά του νησιού. Όταν με ειδοποίησαν για το βραβείο αυτό,έσπασε η καρδιά μου.

Τη δεύτερη φορά,όμως,όταν έλαβα το μήνυμα για τον έπαινο στην κατηγορία της νουβέλας για το «Στάκα καρδιά μου»,το αντιμετώπισα πιο νηφάλια,αν και το βιβλίο αυτό ήταν πιο απαιτητικό και σε μια,ομολογουμένως,πιο δύσκολη κατηγορία. Έχω απόλυτη επίγνωση ότι γράφει πολύς κόσμος και ότι γράφει καλά. Αντί να φουσκώσω από περηφάνεια,σιωπηρά και ταπεινά είπα από μέσα μου «προχώρα!».

ΕΡΩΤΗΣΗ 9: Πόσο έντονη ήταν η συναισθηματική σας φόρτιση κατά την διάρκεια της συγγραφής του παρόντος βιβλίου;

Ν.Σ. Για μένα η Ύδρα δεν είναι απλά ένα πανέμορφο φυσικό περιβάλλον. Δεν την αγαπώ γι'αυτό,ή,εν πάση περιπτώσει,μόνο γι'αυτό. Είναι 'τόπος' με τη μεταφορική σημασία του όρου. Τον άνθρωπο τον βαραίνει με μια ιδιαίτερη βαρύτητα η παιδική του ηλικία. Δεν είναι τυχαίο αυτό που λένε πως οι μεγάλοι άνθρωποι ξαναγυρίζουν στις παιδικές αναμνήσεις με μια ιδιαίτερα συναισθηματικά φορτισμένη βαρύτητα. Αν και κάποια χρόνια της παιδικής ηλικίας με μια ιδιαίτερα συνοπτική εγγραφή επαγγελματικών υποχρεώσεων τον πέρασα και έχω αναμνήσεις από την ηλικία των έντεκα ετών και πάνω-εκτός από μια εξαίρεση που δίνει και τον τίτλο στο βιβλίο- εκείνα τα καλοκαίρια της νεανικής μου ηλικίας σε ένα νησί,αρχιτεκτονικά όμοιο αλλά με ιδιαίτερος ανθρώπους που με έκαναν να βλέπω τον τόπο όπως τον βλέπω και δεν υπάρχουν πια,με σημάδεψε για πάντα.

Αυτό ήθελα να αποτυπώσω στο βιβλίο και γι'αυτό το βιβλίο δεν αποτελεί το έργο μιας εκλογικευμένης εργασίας συγγραφής. Αποτυπώνει τα εσωτερα της ψυχής μου. Και μάλιστα,σε μια εποχή που το σπίτι του παππού μου,αυτό το σπίτι που περιγράφω με τις λεμονιές,την αμυγδαλιά,το πηγάδι,τη μάντρα με τα κόκκινα γεράνια,δεν υπάρχει πια για μένα. Έχει κλείσει οριστικά.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10: Σαν αναγνώστρια,τί είδους βιβλία προτιμάτε να διαβάσετε;

Ν.Σ. Θεωρώ ότι η κάθε κατηγορία βιβλίου έχει να δώσει τα δικά της. Μου αρέσουν συγγραφείς,μου αρέσουν βιβλία,δεν ξεχωρίζω κατηγορίες. Μπορώ εύκολα να μεταπηδήσω από τη μια κατηγορία στην άλλη διαβάζοντας. Και μάλιστα,αυτή η εναλλαγή μου αρέσει. Κάποτε θεωρούσα πως δεν με τραβεί η αστυνομική λογοτεχνία. Κι όμως,πριν από λίγα χρόνια,πέρασα ένα καλοκαίρι εκπληκτικό,διαβάζοντας μανιωδώς όλη τη σειρά ενός ζευγαριού Άγγλων που γράφουν από κοινού αστυνομική λογοτεχνία,τοποθετώντας δίπλα τον νετεκτίβ μια ψυχαναλύτρια. Αισθάνθηκα ότι ψυχαναλύθηκα και η ίδια.... Γι'αυτό ποτέ μην πεις ποτέ.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11: Τέλος,τι θα λέγατε στους νέους που θέλουν να ασχοληθούν με την συγγραφή;

Ν.Σ. Αφήστε την καρδιά σας να μιλήσει και διαβάστε μέχρι τελικής πτώσης.....Όλα τα άλλα μαθαίνονται (αφηγηματικές τεχνικές κλπ.),είναι το εύκολο κομμάτι.

Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας και τις απαντήσεις σας.

Με εκτίμηση,Κυριακή Γανίτη από το blog Dominica Amat